

Is jouw bibliotheek al digitaal toegankelijk voor iedereen?

A photograph of a diverse group of people, including an elderly man with a white beard and a young woman, smiling and looking towards the right. They are outdoors with green foliage in the background.

**Bonus: inclusief
praktische tips
om je website
en social media
toegankelijker
te maken**

Deel 1: Digitale Toegankelijkheid voor bibliotheken

Bibliotheken bieden vrije toegang tot informatie, persoonlijke ontwikkeling, debat en cultuur. Ze zijn een centrale ontmoetingsplek in de samenleving, waar iedereen welkom is. Goede toegankelijkheid is daarbij vanzelfsprekend. In dit document zoomen we in op Digitale Toegankelijkheid en krijg je praktische tips om er direct mee aan de slag te gaan.

Wat is Digitale Toegankelijkheid eigenlijk?

Digitale toegankelijkheid gaat over de bruikbaarheid van digitale diensten voor iedereen. De overheid wil dat iedereen mee kan doen in de digitale samenleving. Daarom moeten websites en mobiele apps van overheidsinstanties toegankelijk zijn. Ook voor mensen met een beperking.

Zo biedt een toegankelijke website onder andere begrijpelijke teksten, uitleg bij beelden, juist kleurgebruik, logische navigatie en goed geprogrammeerde code. Het resultaat is een inclusieve maatschappij waarin iedereen, ook mensen met beperkingen, volledig en gelijkwaardig kan deelnemen.

Bekijk [deze video](#) en je weet in 1,5 minuut waar digitale toegankelijkheid over gaat.

*Animatievideo over Digitale Toegankelijkheid van het
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties*

Ruim 4 miljoen Nederlanders hebben te maken met een beperking.

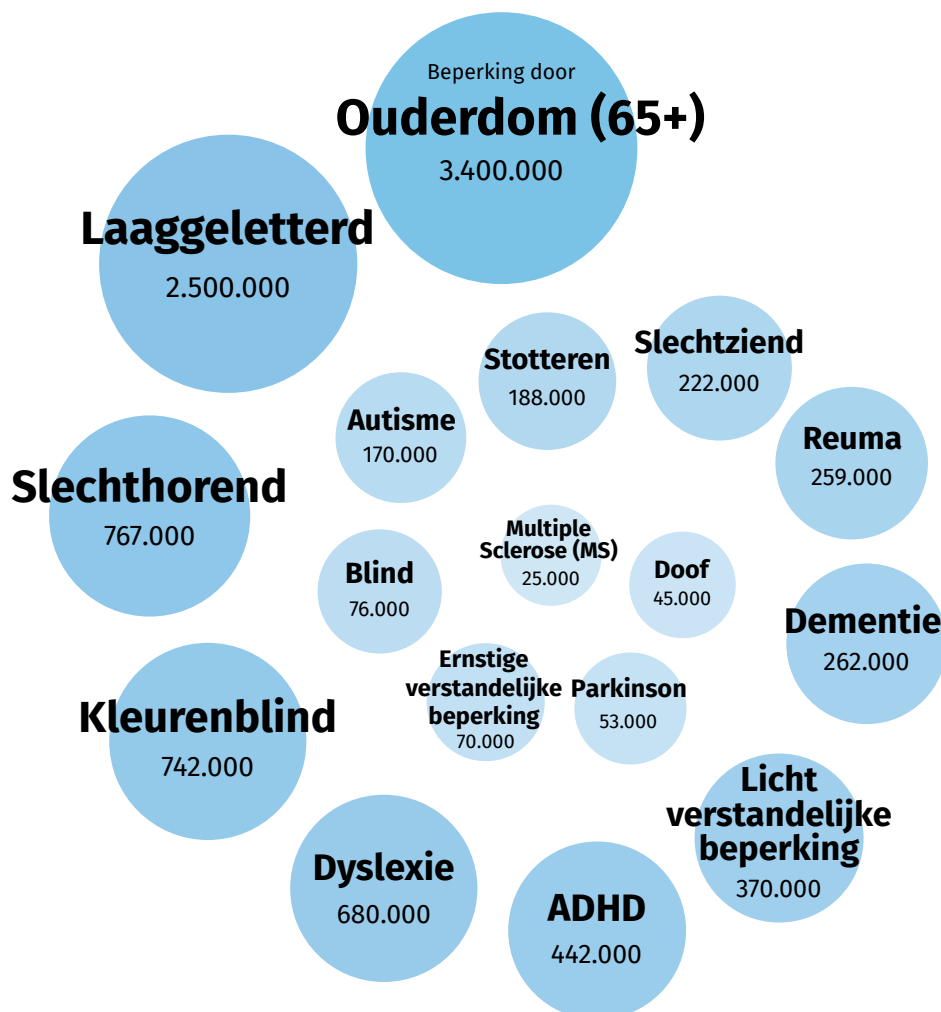
Ongeveer 25% van de Nederlandse bevolking heeft één of meer beperkingen. Zij hebben te maken met:

- Visuele beperkingen
- Auditieve beperkingen
- Motorische beperkingen
- Cognitieve beperkingen

Daarnaast is digitale toegankelijkheid ook belangrijk voor:

- Laaggeletterden
- Een groeiend aantal ouderen
- Mensen met situationele of tijdelijke toegankelijkheidsproblemen

Aantal Nederlanders met een beperking

Een overzicht van groepen mensen in Nederland met een beperking.

Toegankelijker voor iedereen

Ook voor mensen zonder een beperking worden online kanalen toegankelijker. Wist je dat zo'n 85% van alle video's bekeken wordt zonder geluid? En dat als je tijdelijk met je arm in het gips zit, je ook zonder muis nog kunt navigeren op websites? Wel zo fijn!

Een paar situaties. Stel je voor:

- Je bezoeker is slechtziend en zoomt in naar 200% of wil meer contrast in de kleuren.
- Je bezoeker spreekt de Nederlandse taal niet goed, maar wil wel een taal cursus volgen.
- Je bezoeker is blind en hij of zij navigeert met behulp van de tekstkoppen op je website.
- Je bezoeker ziet geen plaatjes of heeft moeite met het lezen van tabellen.
- Je bezoeker is doof of slechthorend en kan zonder ondertiteling een filmpje niet begrijpen.
- Je bezoeker zit in een stilleruimte en wil jouw video bekijken, maar mag geen geluid afspelen.
- Je bezoeker is dyslectisch en kan de teksten op je website niet goed lezen.
- Je bezoeker heeft fel zonlicht op zijn telefoon en is onderweg naar jouw bibliotheek voor een activiteit.

Test het zelf!

Wil je een indruk krijgen van hoe het is om met een beperking een website te bezoeken? Gebruik dan een simulator of app.

- [Bartiméus Zien app \(Android en iOS\)](#)
- [Chromatic Vision Simulator](#)
- [No Mouse challenge](#)
- [Web Disability Simulator](#)

Waarom is digitale toegankelijkheid belangrijk voor bibliotheken?

Er zijn heel veel redenen waarom digitale toegankelijkheid belangrijk is voor bibliotheken. We noemen er een paar:

- Zijn toegankelijkheid, diversiteit en inclusie belangrijke thema's voor jouw bibliotheek? Dan draagt digitale toegankelijkheid hier ook aan bij.
- Als bibliotheek laat je zien dat je maatschappelijk bezig bent en dat je zorgt voor een betere online gebruikerservaring voor iedereen.
- Als je digitaal toegankelijker bent, bereik je meer mensen. Dit past bij de ambitie om te groeien van vier naar acht miljoen gebruikers.

- Digitale Toegankelijkheid wordt, mede door [wetgeving](#), steeds belangrijker in Nederland en in Europa. Op dit moment is in Nederland het *Tijdelijk besluit digitale toegankelijkheid (2018)* van kracht voor (semi-) overheidsinstellingen. In 2025 gaat de [European Accessibility Act](#) gelden voor de meeste organisaties in Europa, waarbij onder andere webshops, financiële diensten en geldautomaten digitaal toegankelijk moeten zijn.

“ Fysieke en digitale toegankelijkheid voor alle gebruikers is een randvoorwaarde ”

Uit de [netwerkagenda 2021 - 2023](#)

De vier principes

Het *Tijdelijk besluit digitale overheid* beschrijft dat websites, (mobiele) apps en digitale documenten van de overheid moeten voldoen aan de technische [richtlijnen van de WCAG 2.1](#). Deze richtlijnen zijn gebaseerd op 4 principes.

Waarneembaar: alle informatie op websites en apps moeten waar te nemen zijn door de gebruiker

Bedienbaar: de navigatie en componenten van de website en apps moeten te bedienen zijn

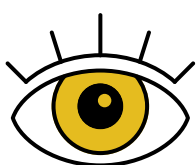
Begrijpelijk: alle informatie moet te begrijpen zijn door de gebruikers

Robuust: de website en apps moeten geschikt zijn voor verschillende browsers en besturingssystemen als hulpmiddelen voor toegankelijkheid

Hiermee wordt het o.a. mogelijk om:

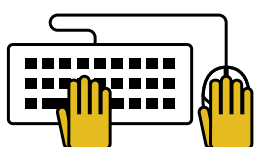
- Een toetsenbord te gebruiken in plaats van een muis
- Voorleessoftware of een brailregel (zie *Deel 3: Veel voorkomende begrippen*) te gebruiken om informatie te krijgen
- De standaard browserinstellingen te veranderen, zodat content leesbaarder wordt

WCAG richtlijnen

Waarneembaar (perceivable)

- Tekstalternatieven
- Alternatieven voor op tijd gebaseerde media
- Aanpasbaar
- Onderscheidbaar

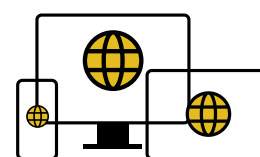
Bedienbaar (operable)

- Toegankelijk met toetsenbord
- Genoeg tijd om content te gebruiken
- Toevallen en fysieke reacties
- Navigeerbaar
- Modaliteiten

Begrijpelijk (understandable)

- Leesbaar en begrijpelijk
- Voorspelbaar
- Assistentie bij invoer

Robuust (robust)

- Compatibel/uitwisselbaar

De WCAG 2.1 richtlijnen op hoofdlijnen. Bron: [W3.org](https://www.w3.org)

Werk samen

Samen met leveranciers, websitebouwers en contentmakers zet je, met het volgen van deze richtlijnen, stappen in de goede richting. Een volgende stap is het aanvragen van een toegankelijkheidsverklaring. Deze verklaring zet je op je website en/of app. In de verklaring geef je aan in hoeverre de website/app voldoet aan de toegankelijkheidseisen en welke maatregelen jouw organisatie neemt om de toegankelijkheid verder te verbeteren.

Een goed voorbeeld: de website is volledig digitaal toegankelijk en heeft een B-status in de [toegankelijkheidsverklaring](#).

Wil je volledig digitaal toegankelijk zijn? Dan is het aan te bevelen om samen met ervaringsdeskundige(n) te kijken naar voor hen relevante digitale middelen en kanalen. Denk bijvoorbeeld aan:

- De informatie op social media
- Video's op YouTube
- De nieuwsbrief
- Online formulieren
- Online activiteiten

Een belangrijke eerste stap is het maken van een lijst van het digitale aanbod en alle online kanalen van jouw bibliotheek.

Wil je morgen al aan de slag met het toegankelijk maken van je website en social media? Gebruik dan de checklist verderop in dit document.

Handige links

- Leer de verschillende doelgroepen beter kennen:
inclusie.gebruikercentraal.nl/doelgroepen
- Lees meer over Digitale Toegankelijkheid (overheid):
digitoegankelijk.nl

Deel 2:

Tips om jouw website en social media toegankelijker te maken

Waar kun je nu al (zelf) mee beginnen? In dit deel krijg je praktische tips om te starten vanuit marketing & communicatie. Als je digitale toegankelijkheid serieus neemt, is er een breed scala aan activiteiten waar je met jouw organisatie vol op kunt inzetten. Maar dat kost tijd en draagvlak. Als marketing- en communicatiespecialist zijn er gelukkig ook al stappen waar je direct mee kunt beginnen. Een belangrijk deel is de content op je website en social media kanalen. Met deze checklist maak je een goede start.

Checklist Taal en structuur

- ✓ Het taalgebruik is toegankelijk ([voorkeur B1 niveau](#)). Gebruik actieve, korte zinnen met dagelijks taalgebruik.
- ✓ De pagina's hebben een heldere structuur: gebruik bij titel en tussenkopjes logische en begrijpelijke woorden en maak consequent gebruik van H1, H2, H3 codes in het CMS.
- ✓ Paginatitels zijn uniek en beschrijvend.
- ✓ Gebruik nooit 'lees verder' of 'klik hier' als een linktekst. Als de software alleen de links op een pagina opsomt, zegt dit helemaal niks over waar die link naartoe gaat. Gebruik unieke en beschrijvende linkteksten.
- ✓ Minimaliseer hyperlinks die openen in een ander venster of tabblad. Het is erg verwarrend als je niet ziet wat er gebeurt en lastiger om weer terug te komen waar je was.
- ✓ Als een link naar een externe website of social media kanaal gaat, vermeld dit er dan ook bij.
- ✓ Aparte software om lettergrootte aan te passen is niet per se nodig. Mensen die dit vaak gebruiken hebben hun browsers hier al standaard op ingericht met hun voorkeursinstellingen.
- ✓ Zorg op social media kanalen dat, naast een e-mailadres, ook een telefoonnummer vindbaar is waar gebruikers je op kunnen bereiken.
- ✓ Vermijd waar mogelijk pdf-bestanden. Die zijn bedoeld voor print en in veel gevallen niet toegankelijk. Kies liever voor html of e-pub als alternatief voor een pdf-bestand.

Handige tools

- Tool: [Test het leesniveau van je tekst](#)
- Tool: [Is dit B1](#)

Checklist Beeldmateriaal

- ✓ Elke afbeelding heeft een duidelijke beschrijving via de alt-tekst, zodat iemand die gebruik maakt van voorleessoftware ook weet wat er op de afbeelding te zien is. Dit geldt niet alleen voor je website, maar ook voor andere online (social media) kanalen.
- ✓ Uitzondering zijn de decoratieve afbeeldingen. Geef decoratieve afbeeldingen geen alt-tekst, zodat ze door hulptechnologieën genegeerd worden.
- ✓ Omschrijf bij afbeeldingen die als link fungeren ook het doel van de link.
- ✓ Wees je ervan bewust dat de voorleessoftware visuele informatie zoals pijlen, een groen vinkje of kruisje niet altijd goed herkent. Dit is een afbeelding, dus ook hiervoor is een alt-tekst relevant.
- ✓ Voeg ondertiteling (en audiodescriptie) toe aan vlogs en video's. Fijn voor zowel doven en slechthorenden als mensen die het geluid bewust hebben uitgezet.
- ✓ Gebruik niet teveel emoji's op je social media kanalen. Dat luistert niet lekker via voorleessoftware.
- ✓ Zorg bij infographics en tabellen voor voldoende (kleur)contrast zodat lezers die een vorm van kleurenblindheid hebben ook alles goed meekrijgen.

Checklist In de organisatie

- ✓ Ga het gesprek aan. Wie gaat hierover in jouw bibliotheek, hoe bewust zijn collega's van het belang hiervan? Bespreek het en zet met elkaar kleine stapjes in de goede richting.
- ✓ Verdiep je in het onderwerp.
- ✓ Belangrijk is dat leveranciers weten wat je van hen verwacht. Als voorwaarden, zoals voldoende contrast en kleurgebruik, consistente lay-out, navigatiestructuur, formulieren die (alleen) via toetsenbord in te vullen zijn, (nog) niet goed ingeregeld zijn, is het zaak ze hierop aan te spreken. Neem digitale toegankelijkheid als vereiste mee bij het aangaan van nieuwe contracten én bij het verlengen van bestaande contracten met leveranciers.
- ✓ Ga na of er collega's zijn die ervaringsdeskundigen kennen. Ga eens samen met deze ervaringsdeskundigen in gesprek over wat hen opvalt als ze jouw website of social media kanalen bezoeken. Waar zien zij ruimte voor verbetering?

In een bibliotheek

Kind tussen de 2 en 3 jaar kijkt in camera

Er liggen voor het kind 11 boeken op tafel

Achter het kind staat een boekenkast en een tafel

Aan de tafel achter het kind zit iemand

Blijf op de hoogte

De komende jaren zul je veel meer horen over toegankelijkheid en digitale toegankelijkheid. Lees erover in de [netwerkagenda](#) (pagina 9). En houd de berichten van [Probiblio](#), de [KB](#), en de [VOB](#) goed in de gaten. Heb je vragen over dit onderwerp? Neem contact op met de adviseurs van Probiblio via marketingadvies@probiblio.nl

Deel 3:

Veel voorkomende begrippen

Accessibility/toegankelijkheid:

Deze woorden worden veel naast elkaar gebruikt. Het woord toegankelijk betekent 'makkelijk benaderbaar'. Bij digitale toegankelijkheid gaat het vooral over 'makkelijk te gebruiken'. Dit raakt de techniek en de content.

Audiodescriptie:

Een ander woord voor beeldbeschrijving. Een stem vertelt wat anderen op dat moment zien.

Brailleleesregel:

Een apparaat voor mensen met een visuele beperking. Met dit hulpmiddel kunnen zij computers, tablets en smartphones gebruiken. Bij het [apparaat](#) komen pennetjes omhoog in het braillepatroon.

Content (webcontent):

De inhoud van een webpagina of (online) document. Denk aan tekst, afbeeldingen, links, filmpjes, geluidsfragmenten, tabellen, graphics, animaties, documenten en pdf's.

Kleurcontrast:

Een tekstkleur die voldoende contrast heeft ten opzichte van de achtergrondkleur.

Spraakherkenningssoftware:

Met deze software kun je de computer besturen met je stem. Ook kun je teksten schrijven door te dicteren.

Tekstalternatief:

Een alternatief voor niet-tekstuele content dat wel uit tekst bestaat. Bijvoorbeeld een plaatje met tekst.

Toegankelijkheidsverklaring:

Overheidsinstanties moeten een [toegankelijkheidsverklaring](#) publiceren voor iedere website en app waarvoor zij verantwoordelijk zijn. In de verklaring staat in hoeverre de website of app al aan de eisen voldoet.

Er staat ook in welke maatregelen de instantie neemt om de toegankelijkheid te verbeteren, inclusief een planning.

Transcript:

Een uitgeschreven versie van de gesproken tekst en/of van geluiden in een filmpje of geluidsfragment. Het beschrijft wat er te zien en te horen is en wie wat zegt.

Voorleessoftware / schermlezer / screenreader:

Een softwareprogramma dat de tekst van het computerscherm voorleest. Het wordt veel gebruikt door mensen met een visuele beperking (blind of slechtziend), soms in combinatie met een brailleleesregel.

WCAG = Web Content Accessibility Guidelines:

Een verzameling richtlijnen voor de toegankelijkheid van web content, gericht op mensen met een beperking. Deze richtlijnen zijn opgesteld door het World wide web consortium (W3C). [Hier lees je meer over de WCAG richtlijnen](#)

Wetgeving:

Tijdelijk besluiten Digitale Toegankelijkheid (geldig vanaf 1 juli 2018) = <https://wetten.overheid.nl/BWBR0040936/2018-07-01>

Europese Toegankelijkheidswet (European accessibility act) = <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1202&langId=nl>

